

Л. М. МОСКВИЧ,

*доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри організації
судових та правоохоронних органів Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДНОСТІ СТАТУСУ ПРОКУРОРІВ

Після вступу в силу Закону України «Про прокуратуру» (15.07.2017 р.) в органах прокуратури склалася доволі парадоксальна ситуація: оскільки Закон передбачив ліквідацію інституту класних чинів для прокурорів, добір та призначення яких на посаду здійснюється після 15.07.2017 р., та збереження даного інституту для прокурорів, яким було призначено класний чин до 15.07.2017 р., тобто останнім продовжують і підвищувати класний чин, і нараховувати відповідні надбавки до посадового окладу. В зв'язку з чим виникає закономірне питання щодо відповідності такого підходу принципу єдності статусу суддів.

На рівні законодавчих ініціатив вже постало питання щодо можливості застосування до прокурорів та слідчих, які були звільнені з органів внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Збройних сил України та інших правоохоронних органів «у зв'язку з переведенням до органів прокуратури після 15.07.2017 р.», яким були присвоєні спеціальні та військові звання, принципу прирівняння (співвідношення) до класних чинів працівників прокуратури у відповідності до таблиці співвідношення, затвердженої постановою Президії Верховної Ради України від 29.06.1992 № 2517 — XII «Про встановлення співвідношення між класними чинами працівників прокуратури України і військовими званнями та спеціальними званнями працівників органів внутрішніх справ України».

З приводу порушеного питання можемо зазначити наступне:

По-перше, системне тлумачення прикінцевих положень Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. дозволяє зробити загальний висновок — особи, які до набуття чинності зазначеним законом, тобто до 15.07.2015 р., мали класний чин працівника прокуратури, зберігають його та на них продовжується поширюватись нормативна база щодо врегулювання відповідних статусних питань атестованого прокурора. Це, зокрема, стосується і осіб, яким до набрання чинності цим Законом було присвоєно класні чини (працівникам військової прокуратури — відповідні військові звання), але були направлені для роботи

на виборних посадах у державних органах, на посадах в інших організаціях, а потім повернулися в органи прокуратури.

Новим працівникам прокуратури, які були зараховані до штату прокуратури після 15.07.2015 р., і які не мали раніше класного чина прокурорського працівника — класний чин не присвоюється. Певні особливості передбачені законом лише стосовно військовослужбовців військової прокуратури. Зокрема: «Військові звання офіцерського складу військової прокуратури відповідають класним чинам працівників прокуратури. При звільненні офіцерів військової прокуратури (до полковника включно) з військової служби і призначенні на посади прокурорів в територіальні чи спеціалізовані прокуратури їм присвоюються відповідні їх військовим званням класні чини, а при прийнятті на військову службу у військову прокуратуру прокурорів, які мають класні чини (до старшого радника юстиції включно), їм присвоюються відповідні військові звання згідно із законодавством» (ч. 4 ст. 27 Закон «Про прокуратуру»).

Отже, можна зробити висновок: класні чини працівника прокуратури присвоюються лише працівникам прокуратури, які пройшли відповідну атестацію до 15.07.2015 р. Працівники, які були зараховані до штату прокуратури після 15.07.2015 р. і не мали раніше класного чина працівника прокуратури — класний чин не присвоюється. Єдине виключення передбачено лише щодо офіцерів військової прокуратури (до полковника включно), які після звільнення з військової служби призначені на посади прокурорів в територіальні чи спеціалізовані прокуратури — їм присвоюються відповідні їх військовим званням класні чини.

По-друге, з моменту набуття чинності Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р., тобто з — 15.07.2015 р. добір та призначення на посади прокурорів здійснюється виключно на конкурсних засадах. Інститут «переведення» використано в Законі України «Про прокуратуру» виключно в контексті «переведення до іншого органу прокуратури», тобто мова йде лише про внутрісистемне переведення на іншу посаду прокурорського працівника. При цьому не виключається, що працівник прокуратури може бути направлений для роботи на виборних посадах у державних органах, на посадах в інших організаціях, в тому числі у науково-навчальних закладах Генеральної прокуратури України, і який після виконання поставленої місії, може повернутися до прокуратури. Але в контексті питання про класні чини таких працівників проблема вирішується Законом однозначно — якщо до 15.07.2015 р. вони мали класний чин прокурора — вони його зберігають і мають право на його підвищення або, навіть, на пониження чи позбавлення (наприклад, у зв'язку з вчиненням дисциплінарного проступку). Єдині виключення з цього приводу передбачені стосовно військових прокурорів, про що зазначалося вище.

Отже, щодо можливості присвоєння прокурорським працівникам, «які були звільнені зі Збройних сил України, органів внутрішніх справ, Служби безпеки України та інших правоохоронних органів у зв'язку з переведенням до органів прокуратури після 15.07.2017 р., які мали присвоєні військові звання та спеціальні звання» класних чинів відповідно до таблиці співвідношення, затвердженої постановою Президії Верховної Ради України від 29.06.1992 № 2517 — XII «Про встановлення співвідношення між класними чинами працівників прокуратури України і військовими званнями та спеціальними званнями працівників органів внутрішніх справ України», зазначимо, що це можливо *лише* щодо військових прокурорів, які після звільнення з військової служби призначенні на посади прокурорів в територіальні чи спеціалізовані прокуратури — їм присвоюються відповідні їх військовим званням класні чини. Щодо всіх інших працівників прокуратури діє правило: хто був атестований з присвоєнням класного чина до набуття Законом України «Про прокуратуру» 15.07.2015 р. — має статус прокурора з класним чином, на нього розповсюджуються відповідні правові засади; прокурорам, які зараховані до штату прокуратури після 15.07.2015 р. (крім осіб, які були військовими прокурорами і після звільнення з військової служби були призначені до територіальних чи спеціалізованих прокуратур) і не були раніше атестованими прокурорськими працівниками — класний чин не присвоюється.

Разом із тим, не можемо не відзначити, що такий стан речей порушує один із основоположних принципів прокуратури — принцип єдності статусу прокурорів (п. 2 ч. 5 ст. 7 Закону України «Про прокуратуру»), що є складовою засади єдності системи прокуратури в цілому. Відмінності у підходах до матеріального та соціального забезпечення прокурорів, дисциплінарної відповідальності, заохочення прокурорів з класним чином та без нього, може призвести до внутрішнього дисбалансу в органах прокуратури, неправового поділу серед штатних працівників органів прокуратури і в решті решт — є негативно вплине на єдність системи прокуратури України.